

A bosszútörvény, avagy az állam a tanárok ellen

A törvény neve: törvényesített jogtalanság

A törvénytervezet, amely a pedagógustársadalmat vérig sértette, hivatalos újrbeszélül – mintha csak maró gúnyt tükrözne – a „Köznevelésben foglalkoztatottak jogállásáról szóló törvény” névre hallgat, köznyelvi, még mindig eufemisztikus megnevezéssel viszont kissé értelemzavaróan: státusztörvény. A tiltakozó pedagógusszervezetek szóhasználatában csak bosszútörvény.

A rend kedvéért, a teljesség igénye nélkül említeni kell a törvény sok vérző sebéből legalább néhányat. Például azt, hogy az elfogadandó törvény, amint a pedagógusszakmai szervezetek kifejtették, megágyaz a tanárok kizsákmányolásának, megszűnik a pedagógusok közalkalmazotti státusza, a munkaidő nyolc óráról tizenkettőre emelkedhet, csökken a nevelőtestület szakmai önállósága. Az intézmények nem dönthetnek majd működési rendjükéről, pedagógiai programjukról, továbbá fegyelmi fenyegetéssel tiltja meg a pedagógusoknak a közoktatás hibáinak nyilvános bírálását. A felmondási idő kettőről hat hónapra növelésével pedig röghöz köti a pedagógusokat, továbbá, miközben a fizetéseket sem rendezi, csökkenti a pedagógusokat megillető fizetett szabadságot is.¹ A

pedagógusok által felvetett kifogásoknak itt koránt sincs vége.²

E szabályok a zsarnokság ütötte sebek.

Itt mindenesetre egyetlen témakört vizsgálok: a már nyíltan orwelliánus illiberalizmusban törvényessé kívánják tenni a pedagógusok alkotmányellenes megfigyelését is.

---

belugyminiszterium-valaszkozlemanyben-fenyegeti-a-szakszervezetet

² „Elrendelhető lenne a vasárnapi munkavégzés.

A nevelőtestülettől elvonnék minden, szakmailag értelmezhető jogot, ugyanis a továbbiakban nem dönthetnének sem a pedagógiai programról, sem az SZMSZ-ről, sem az éves munkarendről, kizárólag a házirendről. A többi az intézményvezető hatásköre lesz.

A próbaidő 3-4 helyett 6 hónapig is tarthatna. A felmentési idő 8-ról 2 hónapra csökkentése elvenne 3 havi illetményt a nyugdíjba vonulókól.

Az úgynevezett jubileumi jutalom idejébe eddig a gyedes én gyesen töltött idő is beleszámított, az új szabályok szerint nem. Aki egyszerre anya és pedagógus, az sokat veszít ezen.

A pedagógusoknak a mostani szabályok szerint évi 46 nap szabadság jár, ebből a vezető 15 napra berendelheti őket továbbképzésre vagy ügyeletre. A tervezet 50 napra növelné az alapszabadságot, de az igazgató ebből 15 napra bármilyen indoklással berendelheti a beosztottját, például pakolgtatni.

Eddig heti maximum 32 óras kötött munkaidejük volt, ami 40-48 órára nőne.

A napi maximum eddig 8 óra volt, a terv szerint 12 lenne.

Helyettesítésben eddig napi 2, heti 6 óra volt a limit. A terv szerint ez akár 28 órára is nőhetne, mert a helyettesítések száma átcsoportosítható lesz.” <https://444.hu/2023/04/24/mikozben-atvezenyelnek-borsodba-ellenorizhetik-a-tanitashoz-hasznalt-privatlaptopodat-ez-az-a-bosszutorveny-ami-ellentuntetnek-a-pedagogusok>

¹ <https://444.hu/2023/04/24/statusztorveny-a-nagy-europai-parlament-frakciok-es-orban-volt-gimnaziuma-is-tiltakozik-a->

Miközben a jogról, illetve annak romlásáról beszélünk, ne felejtjük el, hogy Orbán, ha éppen ez áll érdekében, füttyöl az ő parancsára íratott szabályokra is. Ennek keretében Magyarországon látható következmények nélkül – mert nem sikerülhet minden visszaélést törvényessé tenni – folyik az állampolgárok (pl. újságírók, ügyvédek, vállalkozók, jogvédők) a nemzeti együttműködésben is törvénysértő és alkotmányellenes megfigyelése.³

Ez arra int, hogyha sikerülne is az alkotmányellenes szabályozást visszavonni, az nem jelentené azt, hogy az érintett pedagógusok biztosak lehetnek abban, hogy attól kezdve nem lesznek áldozatai állami megfigyelésnek. A zsarnok rendszerint hatalma minden korlátját lebontja, de ha a jogszövege itt is, ott is felszakad, mégsem bomlik szét teljesen. Miért kell tehát elutasítva a minden mindegy hozzáállást mégis fellépni a neogót palotából kisugárzó morális jogok törvényessé tett megsértése ellen? Ne feledjük, hogy a két eset, a törvény által legitimált és a törvénysértő zsarnokság nem azonos: a törvényes megfigyelő bízhat a büntetlenségében, a törvénysértő mögött balszerencséje, illetve a politikai klíma megváltozása esetén csendben vagy hangosan még a zárkaajtó is becsukódhat.

Tévesnek tartjuk tehát azt az olykor jogvédők által is hangoztatott

álláspontot, hogy a szabadságjogok elismeréséért küzdeni lényegében fölösleges, mert tők mindegy, az autokráciának így is, úgy is ki vagyunk szolgáltatva. Ellenben akadnak, akár a jogállam zárványainak köszönhetően, különösen pedig a rendszer gyengülő létszakaszában, az abszolút hatalom előtt politikailag is nehezen leküzdhető akadályok. Itt nemcsak olyan nem átléphető abszolút védelemben részesülő jogi monumentumokra kell gondolnunk, mint a halálbüntetés vagy a kínvallatás tilalma, hanem például a személyiségi jogok bírák által olykor komolyan vett védelmére vagy a gyalázkodás áldozatainak nemegyszer megítélt kárpótlásokra. Ha a jogellenes megfigyelés bizonyítható, annak elszenvedője a mai Magyarországon még nem esélytelenül perelhet, kaphat sérelemdíjat, a vétkes elszenvedhet anyagi és – ha ez még számít – esetleg morális hátrányt.

A Völner–Schadl-ügy frissen bizonyítja, hogy mindig, mindenütt, a tekintélyelvű államban is van valamennyi tétje annak, hogy mi jogszerű és mi jogellenes.

A szabályok

„A munkáltató a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban állótól olyan a foglalkoztatotti alapnyilvántartás adatkörébe tartozó nyilatkozat megtételét vagy személyes adat közlését követelheti, amely a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony létesítése, teljesítése, megszünése, megszüntetése vagy e törvényből származó igény érvényesítése szempontjából lényeges.”⁴

³ <http://www.ekint.org/maganszferadatvedelem/2022-06-21/a-kozponti-nyomozofugyeszseg-pegasus-meseje-elcsendesult-fekete-oroszban-fekete-lo-allaspont> <http://www.ekint.org/az-allam-atlathatosaga-informacioszabadsag/2021-07-23/a-pegasus-ugy-avagy-a-diktatura-vizjele-allaspont> <http://www.ekint.org/maganszferadatvedelem/2016-10-27/nem-zorog-a-harasztmegis-lehallgathattak-az-ekint-munkatarsait>

⁴ 10. §.

Az alkalmazott ellenőrzése során a nevelő-oktató munka körében „a munkáltatói jogkör gyakorlója technikai eszközt is alkalmazhat, erről a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban állót a technikai eszköz alkalmazásának megkezdése előtt írásban tájékoztatja.”⁵

Az alkalmazott „a munkavégzéshez biztosított információtechnológiai vagy számítástechnikai eszközt... – eltérő megál-

lapodás hiányában – kizárólag a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony teljesítése érdekében használhatja... az ellenőrzés során a munkáltatói jogkör gyakorlója a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony teljesítéséhez használt számítástechnikai eszközön tárolt, a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonnyal összefüggő adatokba tekinthet be.”

Az alkalmazott informatikai eszköze akkor ellenőrizhető, ha „...a felek megállapodása alapján (közoktatásban dolgozó) ... saját számítástechnikai eszközt használ.” „Ez azt jelenti, hogy amennyiben a pedagógusok a saját eszközeiken dolgoznak, például adminisztratív feladatokat végeznek, a fenntartó akár azt is ellenőrizheti, és belenézhet a számítástechnikai eszközön tárolt, a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonnyal összefüggő adatokba.”⁶

E rendelkezések helyes értékelése

háttérismeretet igényel, továbbá felvet jogtechnikai és fontos alkotmányos kérdéseket.

A törvényjavaslat egésze, erre kezdetben utaltunk, valóban nyomasztó. „Totyik Tamás, a Pedagógusok Szakszervezetének alelnöke szerint amellet, hogy a tervezet alkotmányos jogokat sért, ez lehet a kormány válasza a tanárok hónapok óta zajló polgári engedetlen-ségi akcióira.”

Tüntetés a tanárokért

A Belügyminisz-

térium szerint viszont szemeszedett hazugság, hogy a törvényírók a pedagógusok magánéletét akarnák ellenőrizni, hiszen a törvénytervezet „szó szerint megegyezik a Munka törvénykönyve 2019. április 26. óta hatályos rendelkezésével”⁷.

A felmerülő első kérdésre könnyű válaszolni: bármely szabályozás alkotmányosságának értékelése tekintetében egyáltalán nem ügydöntő, hogy tartalmát egy másik törvényből másolták-e át. Ebben az esetben kezdjük ott, szó sincs arról, hogy egy meghatározott alanyi kör magánéletének jogszerű korlátozása – persze ennek jogszerűségét is bizonyítani kellene – egy másik alanyi kör tekintetében is jogszerű lenne (gyengébbek kedvéért: a katedrán, a sóderbányában és a bank pénztárában az közös, hogy mindhárom munkahely, de az eltérések, például hogy és mennyire nézhetnek a munkavállaló körmére, nem

⁵ 11. §.

⁶ https://eduline.hu/kozoktatas/20230307_tanarok_megfigyelese_jogszabaly

⁷ https://eduline.hu/kozoktatas/20230308_Belugyminiszterium_kozlemenye

jelentéktelenek). Esetünkben csak a kétszer kettő józansága kell annak belátásához, hogy mivel a magánélet sérthetetlenlensége *nem* abszolút jog, a foglalkoztatások körében pedig a *privacy* védelme kifejezetten szituatív, a különböző hivatások, szakmák gyakorlóinak különböző jellegű és mértékű magánélet-korlátozással kell szembenéznük, de röviden szólva, bárhol történjen a megfigyelés, minden *privacy* korlátozásnak másképp nem elérhető célra kell irányulnia, azaz *szükségesnek*, mértékében pedig a védett értékkel *arányosnak* kell lennie. Ezt a követelményt épenséggel erősíti az EU közvetlenül alkalmazandó joga, a GDPR által meghonosított érkemérlegelésen alapuló jogalap alkalmazása: az „összeegyeztethetőségi cél” hiányán, illetőleg a hatásvizsgálaton bizony jogilag pofára eshet a pedagógusra leskelődő főnökség és az azt rángató tanfelügyelet.

Egyébként pedig ha magának a szabályozásnak nem kellene a jogviszony sajátosságaihoz igazodnia, akkor a munka törvénykönyvén kívül nem lennének mindenütt a civilizált világban a sokféle hivatást rendező szektorális jogszabályok között például szolgálati törvények, illetve az egészségügyben, a közoktatásban és a felsőoktatásban dolgozók jogi helyzetéről szólók. Másfelől, mint már említettem, csak azért, mert léteznek, nem lehetünk biztosak abban sem, hogy a munka törvénykönyvének a munkáltatók javára a munkavállalók magánélet-korlátozó szabályai alapjogi szempontból hibátlanok lennének. Ellenkezőleg. Tehát legalább két okunk is van arra, hogy a Belügy-minisztérium érvét ne fogadjuk el.

A közoktatási jogviszonyban a

megfigyelési felhatalmazások attól biztosan nem lesznek jogszerűek, hogy azok akár szó szerint is szerepelnek a munka törvénykönyvében.

A közoktatásban, mivel ez meglehetősen homogén szakmacsoport, a magánélet védelmét az alkotmányos követelményeknek megfelelően a közoktatás sajátos életviszonyainak és a normavilágosságnak megfelelően kell szabályozni.

Az alapjogi korlátozás követelménye, a széteső intézményi védelem, a diktatúra nyelve

Vessünk most egy pillantást az ebben a szövegben idézett első szabályra! A munka törvénykönyve nyomán azt mondja a státusztörvény, hogy a főnökség csak olyan személyes adatra tarthat igényt, amely a jogviszonnyal kapcsolatos, illetve a „(státusz) törvényből származó igény érvényesítése szempontjából lényeges”.

Csakhogy minden alapjogi korlátozással szemben alapvető követelmény, hogy az precízen körülírt legyen. Hogy mi lényeges, ha nem definitív, akkor önkényes; arról jogállamban nem a főnökség dönt. Az a meghatározás, hogy a munkáltató érdekkörében valami lényeges, itt biztosan nem alapjogi korlátozás alapja.

Tegyük hozzá, az alkotmányos követelményeknek meg nem felelő nyelvi pontatlanságok ellenére megfelelő intézményi háttér esetén gyatra minőségű normák alapján is működhet a jogállam. Ehhez például az kellene, hogy a Donáti utcában működjön olyan alkotmánybíróság, amely, adott esetben értelmezve a „lényegest”, az államnak a közoktatásban dolgozó alkalmazottait (régiesen: a nemzet napszámóseit)

például alkotmányjogi panasz alapján megvédje az őket vegzáló állami túlhatalomtól. És legyen az adatvédelem céljára alkalmazott jogvédelmi intézmény. Ám, mily sajnálatos, ebben a nyakunkra ült újmódi autokráciában ilyesmikkel már nem rendelkezünk. Ma a szabadság utolsó reménye a bírói függetlenség épp-hogy csak pislákoló mécsese. (A bíró például jó esetben tudja, hogy ha a pedagógus a munkáltatóval létrejött, hm, úgynevezett „megállapodás” alapján saját elektronikai eszközhöz hozzáférést enged a főnököknek, ez megfelel-e az általa alkalmazandó európai jognak, az adatait megillető külső befolyástól mentes tudatos, önkéntes döntés követelményének.)

Ahogy a NER ún. Alaptörvénye a Pegasus minden áldozata részére garantálja a háborítatlan magánéletet, úgy a státusztörvény fogalmazói sem voltak restek beleírni a törvénybe ugyanezt a papirosjogot: „A munkáltatói jogkör gyakorlójának ellenőrzése és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével. A köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló magánélete nem ellenőrizhető.”⁸

Mondhatnánk, hogy lám, a NER skriblerei csúfot úznek, gúnyolódnak. A rendelkezés másik, hasonlóan valószínű értelmezéséért François de La Rochefoucauld-hoz fordulhatunk, akinek halhatatlan formulája szerint „a képmutatás: a bűn tisztelgése az erény előtt”.

Civilizált világban, mondjuk ki, nem elképzelhető, hogy a rendőri és főtítkosszolgai karrier betetőzése/lecsengése a közoktatási főnökség,

hogy a tanárok az ő irányítása alatt kerüljenek a tankerületi pecsovicok⁹ uralma alá. Arról lehet eszmét cserélni, ez nem eldöntött vita, hogy az Orbán-rendszer diktatúra-e, de arról aligha, hiszen könnyen ellenőrizhető tapasztalati tény, hogy nyelvhasználata szoros rokonságban van a diktatúra nyelvhasználatával. Ahol önkény van, ott pedig a hódoltatott világban használt szavak jelentése megváltozik. Jogállamban, de a mérsékelt autokráciában sem lehet a közoktatás szempontjából a munkáltató számára *lényeges* tudnivaló a pedagógus vállalásos hite, világnézete, pártszimpátiája. A jobboldali kormány uralma idején a baloldali tanár fényes karriert futhat be. Hihető-e, hogy úgy kutat a munkáltató a pedagógus laptopján és mobilján, hogy ezeket az adatokat a törvényi ígéret szerint pont kikerüli? A szexuális orientáció vitán felül érzékeny személyes adat, és ugyancsak nem tartozik a foglalkoztatóra. A normalitás világában a munkáltató számára érinthetetlen magánügy, hogy a tanár magánéletében kit hogyan szeret, nem tarthatja nyilván például a tantestület lesbikus vagy homoszexuális tanárait. Csakhogy a magyar állam, büszke is erre, politikai beszédében és törvényeiben is homofób, sőt a hazai szexuális kisebbségekre ráüti a pedofília bélyegét. Vajon az itt bemutatott invazív megfigyelési szabályok eredményeként bizonyos-e, hogy a szexuális kisebbségekhez sorolt pedagógusokat a foglalkoztatás szempontjából „lényeges” minősítés

⁸ 11. § (6) bekezdés.

⁹ Eredeti jelentésében a pecsovic a Habsburg-hatalom gátlástalan kiszolgálója, azaz elnyomó politikák seggnyalója.

értelmezése során vagy egyébként nem érheti joghátrány.

Önellentmondó, összeomlott érvelés

A kormány április 25-én a bosszútörvény alkotmányosságát a munka törvénykönyvével alátámasztó érvelését maga cáfolta meg. Eszerint már nem ellenőriznék a tanárok saját, otthoni számítógépeit és más elektronikai eszközeit, csak a munkáltató által biztosítottakat. A pedagógusok átvezénylése addig nem történhet meg, amíg alsó osztályos gyermeke van. Visszavonnák azt is, hogy tanársztrájk esetén másik intézménybe küldjék a diákokat. Továbbá mégsem lehetne pályáztatás

nélkül kinevezni az igazgatókat.¹⁰

Összefoglalva, a technikai eszközök ellenőrzése ügyében a pedagógusok zaklatásán, megfélemlítésén túl nem látunk alkotmányos, észszerű okot, méltányolható munkáltatói érdeket, transzparens szabályozási indokot. A közoktatás alkalmazotainak ellenőrzése akár a besúgók alkalmazásával, akár elektronikus megfigyeléssel történjen, sérti az Alaptörvényt, az Európai Emberi Jogi Egyezményt és az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogát is.

¹⁰ <https://telex.hu/belfold/2023/04/26/oktatastargyalas-psz-pdsz-maruzsa-bm-tanar-szamitogep>

